

(Политика, 13.2.2010)

Док по извештајима медија у Куршумлији прети глад, отварају се нове народне кухиње, у Београду се већина полемика бави питањима одбране и безбедности Србије. Више је него необично да је одбрана одједном избила као политичко питање од највишег приоритета, натеравши чак и амбасадоре две суперсиле да се размахну у интервјуима и текстовима. Да ли су томе криви они „неваљалци“ из групе 200 интелектуалаца и њихова ничим неизазвана петиција, или НАТО на Балкану покушава да се трансформише у БАТО, односно у „Балканско-атлантски савез“, који нуди државама Балкана које још нису ушле у БАТО, свој производ: мировне мисије и безбедност. Јер да би опстао НАТО, или БАТО, мора да има нешто више од концептуалне мисије, мора нешто и да ради.

Протекла недеља разрешила је најмање две наше дилеме, ако су оне уопште и постојале. Наиме, нећемо више моћи да се правдамо око НАТО-а формулом да нас тамо нико и не зове, јер лепо нам је речено „да су нам врата НАТО-а отворена“. И као друго, нова руска војна доктрина уверљиво је демантовала све оне који тврде „да Руси сарађују са НАТО-ом више него што то грађани Србије могу и да замисле“. Осим тога, начелник Генералштаба оружаних снага Русије, генерал Николај Макаров изјавио је да су амерички планови о ракетном штиту у Европи усмерени против Русије. Дакле, ствари су прилично јасне и ако томе додамо да између САД и Русије постоји прекид сарадње у области стратешке безбедности још од 2005. године, када је америчка агенција за ракетну одбрану, МДА, прекинула учешће у програму ПАМОС, ствари нису нимало једноставне. ПАМОС је био програм истраживања како да се смањи број лажних ракетно-атомских узбуна и лоцирања балистичких ракета у три фазе лансирања и трајекторије, уз један број еколошких задатака. Крај програма ПАМОС могао би бити и колапс руско-америчке сарадње у области стратешке безбедности и система раног упозоравања.

Нисам сигуран да ће 12 НАТО „мудраца“ са Медлин Олбрајт на челу уверити Москву да све то није тако. Чак и да све није тако, најважније јесте како све то Москва доживљава. Односно, НАТО можда има према Русији најбоље намере, али ако Русија то не доживљава тако, онда је то лоше по намере. Или по Русију. Како ко гледа.

У сваком случају, сваки војни савез има најмање три главна циља: заједничка одбрана у случају напада, пакт о међусобном ненападању и колективна командна структура. Ако се

ова три циља не испуњавају савез постаје болестан и може да заврши на гробљу историје. Од ове три главне функције НАТО од 1974. године само једну извршава на одговарајући начин, а то је заштита од међусобног напада чланица пакта. Друге две функције су се изгубиле током година. Или, да ли би Французи, или Немци помогли Пољацима у случају сукоба са Белорусима? Иза којих би стајале руске снаге.

У септембру 2007. норвешка ТВ станица НРК објавила је изводе из тајног документа начелника Генералштаба генерала Свереа Дисена, који страхује „да би у случају озбиљног сукоба са Русијом НАТО оставио Норвешку на цедилу“. Норвешка има спор са Русијом око границе у Баренцовом мору. Чешка и Пољска су своје сумње у солидарност НАТО-а подигле готово на ниво званичне доктрине, пре три године је чешки министар спољних послова Карел Шварценберг изјавио „да члан 5. статута НАТО о међусобној помоћи у случају рата више не одговара ризицима и претњама 21. века“. Ово неповерење траје већ дуго, ирачка криза само га је избацила у први план показавши да расправа о узроцима рата траје све док опасност не прође.

И трећи елемент савеза, колективна командна структура губи на снази. Сукоб између Турске и САД око инвазије на Ирак у марту 2003. показује маргинализацију НАТО-а. Турске трупе под сопственом командом прелазе границу територије држава НАТО-а, учествују у рату који против треће земље, Ирака, воде друге две чланице НАТО-а, САД и Велика Британија – без мандата УН. И оне то раде и поред протеста својих партнера у НАТО-у.

Је ли то онда прави савез за Србију? Или је то анархија где свако, али пре свега онај највећи, ради шта хоће?

Сваки војни савез може да служи само једном ограниченом броју циљева. Када је НАТО основан имао је јасног противника, СССР. И јасан циљ, спречавање трећег светског рата. Један противник, један циљ, један савез. После је апсорбовао земље бившег Варшавског уговора. Неки кажу – и покопао хладни рат. Но, данас више не постоји велики противник, а сваки члан НАТО-а има своје анимозитете према некој трећој држави. Ако се саберу противници свих чланица НАТО-а биће их више од 35. Али ниједан од тих противника није навукао непријатељство целе алијансе на себе. Нема заједничког непријатеља, наравно осим Бин Ладена и екипе, па нема ни заједничког имениоца. Последица? Не може свака чланица НАТО-а да очекује да јој савез помогне у сваком специфичном проблему.

НАТО, БАТО и ципеле

Пише: Мирослав Лазански
недеља, 14 фебруар 2010 12:05

Баш као што је у предвечерје проширења НАТО-а 1997. године тадашње оклевање САД да се приме нове чланице покушао да објасни Ричард Коен, уредник „Вашингтон поста“: „Па моје су ципеле старије од тих држава.“